

Україні не просто досягти толерантності як формального принципу, але й втілювати її в повсякденне життя громадян, зміцнюючи демократичні засади і підвищуючи якість життя всього суспільства.

Список використаної літератури

1. Зінченко Д. А. Засоби юридичної техніки в контексті захисту прав людини. *Мова і право. МВС України. Дніпро. ДДУВС. 2023. С. 87-89.*
2. Зінченко Д. А. Теоретичні дослідження громадянської ідентичності. *Питання сучасної науки і права. МВС України. Суми. СФ ХНУВС. 2023. С. 185-187.*
3. Зінченко Д. А., Зінченко О.Д. Роль адміністративно-правових норм у забезпеченні громадської безпеки та порядку під час воєнного стану. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України. Одеса. ОДУВС. 2023. С. 115-117.*
4. Зінченко, Д. А. Загальний розвиток використання міжнародного досвіду працівниками поліції у сфері протидії кіберзлочинам і торгівлі людьми. *Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми. МВС України. Вінниця. ХНУВС. 2023. С. 44-46.*

Олександра Ніздрень,

к.п.н, доцент кафедри клінічної психології Українського католицького університету (Україна)

Вадим Шухманн,

здобувач першого рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Психологія» (Україна)

КОМУНІКАТИВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Актуальність теми дослідження. Сучасний світ стикається з різноманітністю культурних, соціальних та етнічних груп, що вимагає від психологів вміння ефективно спілкуватися та взаємодіяти з різними людьми. Комунікативна толерантність стає ключовим аспектом професійної компетентності психолога,

оскільки вона допомагає зберегти довіру та підтримку клієнтів у процесі терапії, сприяє ефективному вирішенню конфліктів та побудові позитивних міжособистісних відносин. Розуміння та розвиток комунікативної толерантності у психологічній практиці є важливим завданням, яке дозволить психологам краще відповідати на потреби сучасного суспільства та підвищити якість надання психологічної допомоги.

Дослідження А. Молчанової, Ю. Карпюк, І. Родигіної, Ж. Гладких та О. Цимбалюк розглядають проблематику формування та розвитку комунікативної компетентності особистості.

Мета дослідження: становлення ролі комунікативної толерантності як невід'ємного елементу професійної компетентності в сучасній психології.

Толерантність передбачає готовність приймати особистість іншої людини, розуміти її, та вести конструктивне спілкування. Вона ґрунтується на повазі до особистості, прийнятті її унікальності, поглядів та недоліків. Це означає виявлення співчуття, розуміння та визнання цінності кожної особистості, а також бажання надати допомогу. Психологічна підтримка передбачає допомогу особі у розумінні її власних особливостей та, при необхідності, перетворенні її поведінки та переконань шляхом усвідомлення неефективності деяких дій та думок.

А. Скок у своєму тлумаченні поняття комунікативної толерантності пропонує таке визначення, що описує її як «здатність особистості до ефективної взаємодії з іншими людьми». Це означає розуміння як самої себе, так і інших осіб, а також усвідомлення та прийняття толерантних принципів у способі поведінки та спілкування [4, с. 81].

Якщо розглядати ієрархію комунікативної толерантності, то можна виокремити рівні: ситуативної комунікативної толерантності (ставлення особистості до конкретної людини); типологічної комунікативної толерантності (ставлення до певних типів чи груп людей); професійної толерантності (проявляється у спілкуванні з різноманітними соціальними групами, ураховуючи їхні особливості та діяльність); загальної комунікативної толерантності (відо-

бражає тенденції в сприйнятті людей взагалі, що формуються під впливом життєвого досвіду, особистих настанов, характеру, моральних принципів та психічного стану людини) [1].

Коли ми розглядаємо проблеми культури спілкування, ключовою фігурою у цих процесах є особистість. Культура спілкування підкреслює гуманістичну спрямованість, де інша людина розглядається та визначається як вища цінність. Згідно з поглядами Л. Сохань, висока культура спілкування передбачає вміння максимально ефективно використовувати різноманітні комунікативні інструменти для досягнення бажаного результату. Вона визначає ефективність взаємодії за допомогою таких критеріїв:

- доцільність: оцінка придатності обраних засобів для досягнення поставленої мети;
- надійність: ступінь впевненості у досягненні потрібного результату;
- продуктивність: отримання максимальної користі та повне використання можливостей спілкування;
- економічність: відповідність витрат часу, зусиль та ресурсів до цінності отриманого результату;
- безпека: мінімізація ризику негативних наслідків та несподіваних подій [5, с.324-325].

На думку А. Молчанової професійна комунікативна культура включає рівноправність, толерантність, гнучкість, референтність (бути для інших авторитетом), інтернальність (здатність визнати помилку і прийняти на себе відповідальність), етичність, доброзичливість, автентичність (бути самим собою у спілкуванні), ініціативність, самопізнання та емпатія [3, с. 17].

Серед основних психологічних умов розвитку толерантності у студентів науковці визначають:

- створення системи психологічних знань та загальної освіти, що сприяє отриманню високого рівня професійних компетенцій та розумінню психологічних та поведінкових аспектів людської природи;

- розвиток комунікативної компетентності, що включає повагу та доброзичливе ставлення до кожної особистості;
- посилення емпатії як засобу сприяння співчутливого ставлення до інших та вияву толерантності;
- використання в навчальному процесі практичних завдань та ігор, що сприяють розвитку професійних навичок та умінь у спілкуванні з урахуванням толерантного підходу до співрозмовників;
- проведення викладачами відкритого діалогу зі студентами на основі поваги до їхніх думок, міркувань та переконань, а також прийняття студентів такими, які вони є [2, с.65-66].

Формування толерантності серед майбутніх психологів вимагає створення сприятливого середовища, де кожен студент під час свого навчання у вищих навчальних закладах матиме можливість розвивати свою особистість. Викладачі стежитимуть за тим, щоб розуміти студента та активно співпрацювати з ним для досягнення спільних цілей навчально-виховного процесу.

Соціально-комунікативна компетентність також тісно пов'язана з різноманітними соціальними ролями, які особа виконує у суспільстві. Однак, слід зауважити, що соціальна роль не визначає поведінку особистості в усіх деталях. Кожна людина самостійно вирішує, інтерпретує та надає індивідуальний зміст кожній конкретній ролі.

Висновок. Отже, комунікативна толерантність є важливою складовою комунікативної компетентності психолога. Вона сприяє оптимізації процесів спілкування і взаємодії, а також лежить в основі здатності встановлювати контакт і створювати психологічну атмосферу довіри й доброзичливості. Крім того, комунікативна толерантність дозволяє психологу вести критичний діалог на етичних засадах, надавати підтримку клієнтам у вирішенні їхніх професійних і особистісних проблем, розуміти їхні індивідуальні особливості та знаходити індивідуально-толерантний підхід до вирішення їх нагальних проблем та потреб. Це має велике значення для успішної професійної діяльності психолога.

Список використаних джерел:

1. Бабенко І. В., Барбінова А. В. Толерантність як складова формування іміджу керівника в контексті організації його професійної діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. №59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-77> (дата звернення 15.04.2024)
2. Вдовіченко О. В., Кондратьєва І. П., Балла Л. В. Психологічні особливості толерантності майбутніх психологів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2022. Вип. 1(103). С. 64–77.
3. Молчанова А. О. Комунікативна компетентність як основа творчої взаємодії суб'єктів закладу професійної (професійно-технічної) освіти: спецкурс для слухачів курсів підвищення кваліф. керів. та пед. кадрів проф. освіти / А. О. Молчанова; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ: ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2019. 87 с.
4. Скок А. Г. Комунікативна толерантність викладача вищого навчального закладу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. № 34. С. 79–84.
5. Сохань Л. В. Життєвий потенціал – інноваційний ресурс особистості як суб'єкта життя. *Українське суспільство 1994–2005. Динаміка соціальних змін*. К.: ІС НАНУ, 2005. С. 322–331.

Галина Островська,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики навчання,
Івано-Франківський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти (Україна)

ВІД ТОЛЕРАНТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА УРОЦІ ДО ТОЛЕРАНТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВІ: ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ

Комунікація – це споживання та передача інформації, взаємодія між людьми, спільнотами, поколіннями. В ній мають значення зміст, час, простір, мета та